

Ποιοι δάσκαλοι σε ποιο κίνημα

ή η οδύνη της ενηλικίωσης

Μιλώντας για το συνδικαλιστικό κίνημα έχουμε εθιστεί σε μια γλώσσα κονσερβοποιημένη και αναμενόμενη. Ακόμα και μια συναισθηματική προσέγγιση του θέματος να κάνει κανείς - προσέγγιση που σε καιρό κρίσης κινήματος είναι απαραίτητη -, πάλι τα μονοπάτια της γλώσσας θα τον οδηγήσουν στις γνωστές τροχιές.

Είναι όμως ανάγκη - προσωπική και κινήματος - σ' αυτή τη φάση - φάση που όλοι πια καταγράφουν σαν κρίσης - να αμφισβητήσουμε, όχι μόνο δομές οργάνωσης, πορεία, αλλά κύρια και πρωταρχικά, προσεγγίσεις και γλωσσικές στάσεις απέναντι στο θεσμό του συνδικαλιστικού κινήματος.

Και θα μπορούσαμε μέσα από μια τέτοια αμφισβήτηση - έχοντας την πάντα στο "τσεπάκι" του μυαλού μας - να ανασυγκροτήσουμε τις "υπάρξεις" μας στις γραμμές του. Γιατί, ναι, είναι απέραντη η μοναξιά των μαζικών χώρων, φίλη Κατερίνα. Μια μοναξιά που εκφράζει σε μια δυϊσμένη κοινωνία τον δυϊσμό του αυτοκαλούμενου σήμερα αριστερού. Την πάλη του "εγώ" του απέναντι στο "εμείς" και τα αδιέξοδά της. Της ιδεολογίας του και, δυστυχώς, των αναπόφευκτων ιδεολογημάτων που κατασκευάζει κάτω από την πίεση του "θέλω" και "ονειρεύομαι" ως εγώ για την πράξη και κίνηση του "εμείς".

Ιδιαίτερα ο σημερινός ανανεωτής αριστερός, ανεξάρτητα των πολιτικών του επιλογών, "συνασπισμένος" ή "άλλος", βρίσκεται σήμερα σε μια ειδική θέση ανισορροπίας. Έχοντας δει τις απόψεις του για μη αυτονομία, γραφειοκρατικοποίηση και κρίση του συνδικαλιστικού κινήματος να γίνονται θέσεις των μη αυτόνομων, γραφειοκρατών, αυτών που ηθελήμενα ή όχι προκάλεσαν την κρίση στο συνδικαλιστικό κίνημα, ακροβατεί σε ένα σκοινί που η μια του άκρη ακουμπά στη δεκαετία του '60 - φορτωμένο από την συνθηματολογία του '68 - συνθηματολογία που πρέπει να σημειωθεί ότι για την Ελλάδα δεν έπαψε ποτέ να μην είναι φερτή (όπως φερτή ήταν και η ιδεολογία των πρωτοπόρων του Εκπαιδευτικού Ομίλου, Εσπεριακή), και η άλλη άκρη στο πουθενά. Ακριβώς εκεί!

Και κρύβει αυτή η ακροβασία κινδύνους που οδηγούν ή στον μονα-

σμό και στη θεωρία της απόσυρσης - να γυρίσουμε πίσω, να φτιάξουμε τις δικές μας κοινότητες: Σαββόπουλε, μεγάλε ευαίσθητε αδελφέ, πονάμε μαζί σου, εκφράζεις πάντα το εγώ μας, δυστυχώς όμως όχι τους πόθους μας, ούτε το "εμείς". Ακόμα, κινδύνους πλήρους αποστεοποίησης της πραγματικότητας, οπισθοχώρησης σε συνθηματολογίες μονοπωλίων και ρήξεων (ονειρικής προέλευσης) μέσα σε μια μικροαστική πραγματικότητα με πολύ βίντεο, τηλεόραση, σπίτι στο χωριό και φουσκωτό για τα καλοκαίρια.

Αλήθεια, πού όμως θα μπορούσε να τρέξει η σκέψη για να δομήσει την άλλη άκρη του σκοινιού; Να καταγράψει το σήμερα παύοντας να πιπιλάει την καραμέλα που, ανύπαρκτη πια από το πολύ γλύψιμο, πιπιλούν σήμερα όλοι. Και μιλώ για αυτή της μη αυτονομίας - αυτονομίας, της γραφειοκρατικής δομής, της αυτοοργάνωσης και των άλλων αντιτιθέμενων σχημάτων που παράγαμε εδώ και δεκαετίες. Γιατί, φίλοι, οι αναβαπτισμένοι αριστεριστές, οι σταλινικοί αποσχισθέντες, οι αναβαπτισμένοι παραμένοντες πασόκοι και οι νεοφιλελεύθεροι νουδούληδες λένε πια ό,τι λέγαμε. Αλλά η βάση εξακολουθεί να πηγαίνει για ούζακα την ώρα της γενικής συνέλευσης.

Εκτός και αν μερικοί προτίθενται να αντικαταστήσουν με ένα άλλο σχήμα - σύνθημα τα μέχρι τώρα αντιτιθέμενα διλήμματα, με το σχήμα συναινετικοί - μη συναινετικοί, ανακαλύπτοντας έτσι τον αναρχοσυνδικαλισμό εκατό χρόνια μετά, βάζοντάς τον σε νέα συσκευασία με σελοφάν και ημερομηνία λήξης.

Αλλού πιστεύω ότι πρέπει να στραφούμε προσεγγίζοντας πρωταρχικά - όχι με τα "μαρξικά εργαλεία" και μόνο - τις ίδιες τις εκφράσεις του σ.κ., ξεκινώντας από ό,τι κατά το "θέλω" μας νοσει περισσότερο. Το θεσμό των γενικών συνελεύσεων και γενικά των μαζικών συνευρέσεων.

Είναι ανάγκη να αντιληφθούμε το θεσμό αυτόν σαν μια πλήρως ενταγμένη και νομομοποιημένη τελετουργία. Σαν αυτή του "εκκλησιασμού", θα έλεγα. Όλοι παρευρισκόμαστε φορώντας, αν όχι τα καλά μας, "κατάλληλα" ενδύματα σε καθορισμένους χώρους, σε καθορισμένους χρόνους, με την άδεια της "Υπερείας". Άλλοι

ντυνόμαστε παπαδάκια και λειτουργούμε, άλλοι το σκάνε - άτιμη εφηβεία, πάντα θα μας βασανίζεις - και πάνε για ούζο, μια και η τελετή, αν και νόμιμη, δεν είναι πλήρως υποχρεωτική. Το τραγικό σύνθημα του ΠΑΣΟΚ "συνδικαλισμός το άλλο πόδι της δημοκρατίας" σε πλήρη λειτουργία. Το περιεχόμενο της τελετής λίγο ενδιαφέρει. Οι ψάλτες, όσο "βυζαντινοί" και αν είναι, παίζουν και αυτοί την τράπουλα με τα σημαδεμένα χαρτιά.

Τι κάνουμε όμως και τι λέμε γι' αυτό; Το "όχι" στις τελετές είναι μια άποψη που αν μπορεί να περάσει, καλώς να γίνει. Εκτός και ως αριστεροί προσβλέπουμε σε κάποιες συγκυρίες που θα ξαναδώσουν στην τελετή την "απαγορευμένη" της διάσταση, προκαλώντας έτσι αισθήματα και στάσεις απέναντι της πρωτοχριστιανικού χαρακτήρα. Αν όμως δεν συμβεί - που το απευχόμαστε -, τι;

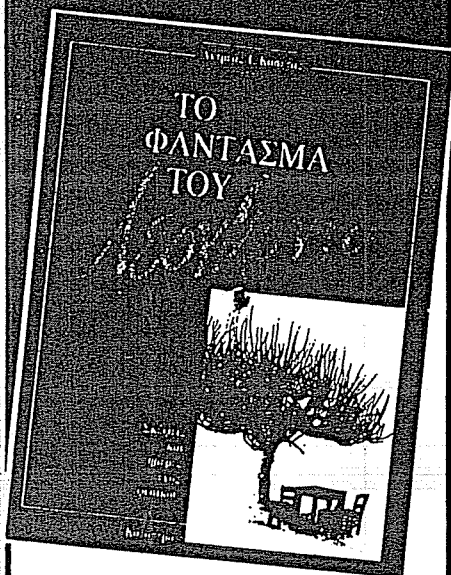
Ίσως η θέση σοκάρει. Αλλά μήπως πρέπει να σκεφτόμαστε στην κατεύθυνση της πλήρους και ουσιαστικής όχι μόνο νομομοποίησης αλλά και κοινωνικής νομείωσης της τελετής; Και πώς αυτό;

Για να απαντήσουμε, πρέπει να γυρίσουμε στη μζέρια του χώρου. Οι "κοκορομάχοι" των γενικών συνελεύσεων ξέρουν το μέλλον τους. Παράγοντες μεσαίας ακτινοβολίας χωρίς κοινωνικό μέλλον - βλέπε εδώ πολιτικό. Ακόμα και αν ως πρόσωπα ή άποψη ή χώρος φτάσουν στο Δ.Σ. της Ομοσπονδίας, εκεί ο μαρσμός και ο θάνατος. Για τους καλούς δημοσίους υπαλλήλους πολιτική ζωή - μέλλον δεν υπάρχει. Τα κόμματά τους, οι χώροι τους θα επιλέξουν άλλους - αυτούς που γνωρίζουν κατά προσέγγιση και δεν έχουν ζήσει ποτέ τα "προβλήματα" του σχολείου, για να παίξουν στη μεγάλη νομομοποιητική τελετή του συστήματος, τις εκλογές. Η εξουσία που ως κοινωνικό στρώμα απολαμβάνουμε έγκειται τελικά στη θεατρική αναπάρσταση της πολιτικής.

Πολλοί θα βιαστούν να χλευάσουν την πρόκληση για ένταξη στο παιχνίδι, ως ακύρωση της επαναστατικότητας και παραγοντοποίηση. Η δημοκρατία όμως λειτουργεί μόνο στην πιο τραβηγμένη εκδοχή της. Από κει και

ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΣΕΤΑΣ

ΤΟ
ΦΑΝΤΑΣΜΑ
ΤΟΥ
ΛΕΟΝΑΡΝΤΟ

«Να μιλήσουμε επιτέλους για τον εσωτερικό δεσμό που υπάρχει ανάμεσα στη φυσική επιστήμη και την υπόλοιπη ανθρώπινη έκφραση. Να καταγράψουμε κάποτε με ειλικρίνεια τη σχολική ενδοχώρα και τη τεμαχισμένη πραγματικότητα που βιώνουν καθημερινά οι άνθρωποι/δασκάλοι και οι άνθρωποι/μαθητές τους.

Διακόσιες είκοσι σελίδες για αναγνώστες οι οποίοι έχοντας επίγνωση του κατακερματισμού της ανθρώπινης υπόστασής μας και διακατεχόμενοι από το πάθος της συνολικότητας φτάνουν στο σημείο να επιδιώκουν κρυφές και ανομολόγητες συναντήσεις με το φάντασμα του Λεονάρντο να Βίντσι, του τελευταίου «ολόκληρου» ανθρώπου που έζησε στον πλανήτη μας».

200 σελ., 1.000 δρχ.

Εκδόσεις ΚΑΤΟΠΤΡΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ τροχαλία ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα τηλ. 3646426

πέρα είναι άλλο το τι προκύπτει. Προσροπώντας όμως στο σκοινί, για να κάνεις ένα βήμα είναι ανάγκη να γνωρίζεις σαφώς το σώμα σου, τις δυνατότητές του, κάτι που στην περίπτωση μας καταγράφεται σαν το ποιο πράγματι είμαστε εμείς οι δάσκαλοι. Από πού ερχόμαστε; Και εισάγοντας πάλι τα "μαρξικά εργαλεία" - ο λύκος κι αν εγέρασε... - πώς σήμερα αρθρωνόμαστε σαν κοινωνικό στρώμα;

Και γνωρίζουμε εδώ λίγα για την κοινωνική καταγωγή μας - έρευνες αν υπάρχουν, δεν είναι πλήρως εν γνώσει και χρήσιμες των ενδιαφερομένων. Ο Τσουκαλάς μιλά - μέχρι το '22 τουλάχιστο - για πλειοψηφία αγροτών μικροϊδιοκτητών με έντονη ανάγκη εξαστικοποίησης. Στο επίπεδο της ιδεολογίας για άτομα που έχουν ενστερνιστεί τη λογική της αξιολογικής σχολικής προόδου σαν μοχλό ενσωμάτωσής τους στο μαγικό κόσμο της πόλης. Αυτή η εκτίμηση τουλάχιστο για τους ανθρώπους που μπήκαν στο επάγγελμα μέχρι το '70 δεν μοιάζει να έχει διαφοροποιηθεί - εμπειρικά πάντα. Τι γίνεται όμως σήμερα, πώς λειτουργεί ο δάσκαλος, το εν δυνάμει επαναστατικό υποκείμενο, απέναντι στο θεσμό του σχολείου; Πώς εκτιμά τον εαυτό του και πού προσβλέπει; Τα γνωρίζουμε; Αν υποθέσουμε ότι δρούμε εμείς - ποιο άραγε είμαστε εμείς; - ως επαναστατική πρωτοπορία σ' αυτό το χώρο; Δεν μοιάζει να έχουμε μεγάλη ανάγκη της επιστήμης για να κάνουμε συνδικαλισμό; Για να μορφώνουμε το "θέλω" όχι σαν ιδεολόγημα που η απόρριψή του από την πραγματικότητα οδηγεί στη μοναξιά. Και πώς μια τέτοια παράμετρος θα μπει στο μυαλό μας και τη γλώσσα μας, αν δεν υπάρξει οργανωμένο και αναδιαρθρωμένο επίσημο σ.κ. που θα καταγράφει την ίδια του την πραγματικότητα; Εκτός αν και εδώ γυρίσουμε την πλάτη στην κοινωνική πραγματικότητα υποτάσσοντάς την σε νέα ιδεολογήματα.

Αν όμως, από την άλλη μεριά, μέσα στις προθέσεις μας παραμένει η αμφισβήτηση του ίδιου του θεσμού, είναι επώδυνη ανάγκη να γνωρίζουμε πώς, πόσοι και σε τι βαθμό δεν αμφισβητούν, αντίθετα μάλιστα τον αποδέχονται πλήρως. Αλλάζει κάτι μόνο όταν το γνωρίζεις. Και μόνο τότε οι αλλαγές, όσο αργές και να είναι, σε γαμίζουν - υπαρκτά εννοώ. Μάλιστα, σε μια εποχή όπως η

σημερινή, που η υποβάθμιση της κοινωνικής μας ομάδας μέσα στον ίδιο το θεσμό παίρνει τις διαστάσεις ενδημικού φαινομένου, πάλι, όσο επώδυνο και να είναι, έχουμε ανάγκη και είναι υποχρέωση μας να μιλήσουμε πολύ πάνω στην κοινωνική και μορφωτική μας διάσταση. Θέσεις όπως αυτές της Ανοιχτής Πρωτοβουλίας Δασκάλων (βλέπε Ελευθεροτυπία 24-3-90), που λαϊκίστικα προασπιζόμενες δέχθηκαν επαγγελματικά μας δικαιώματα στρουθοκαμηλίζουν απέναντι στις επιστημονικές μας ανεπάρκειες, αποτελούν λαμπρές ευκαιρίες για ακόμη περισσότερη υποβάθμιση και γκετοποιήση μας μέσα στο θεσμό. Γιατί, όσο και αν φαίνεται αστείο, υπάρχουν σκέψεις και προθέσεις που θέλουν τους δασκάλους να επανδρώνουν το τετράχρονο δημοτικό σχολείο, αφήνοντας στους ειδικούς καθηγητές ένα εξάχρονο γυμνάσιο σε μια "αναβαθμισμένη" δεκάχρονη εκπαίδευση. Όταν μάλιστα στην εποχή μας η κοινωνική θέση του επαγγέλματός μας πέφτει. Γιατί τα γκάλοπ που λένε ότι η ελληνική κοινωνία μας εμπιστεύεται, πρέπει να διαβαστούν διαφορετικά. Σαν γκάλοπ μιας παραοικονομικής και φοροδιαφεύγουσας πλήρως νεοφιλελευθερίζουσας κοινωνίας, που εμπιστεύεται αυτούς που θεωρεί δεύτερους και πίσω της. Όπως οι αριστοκράτες κάποτε τους υπηρέτες τους - να μου επιτραπεί ο επικίνδυνος ετεροχρονισμός.

Και 'δω θέλουμε γνώση και άλλα κανάλια επικοινωνίας. Φαίνεται ότι σαν σ.κ. έχουμε μιλήσει πολύ με ένα κράτος που μας χρησιμοποιεί, με τη χυδαιότερη έννοια του όρου, και ελάχιστα με μια κοινωνία που θα έπρεπε ίσως να μας είχε ανάγκη.

Χιλιάδες οι τραχανάδες που είναι απλωμένοι. Κουραστική και προκλητική η ενασχόληση μαζί τους. Δύσκολες και ανεπαρκείς, σε πρώτη φάση, οι προσεγγίσεις. Αναγκαία όμως η νέα οπτική γωνία. Φρέσκια και γεμάτη αμφισβήτηση. Όχι αμφισβήτηση συνθηματολογική αλλά ουσιαστική. Αμφισβήτηση που αρχίζει από το "εμείς", για να γυρίσει στο "εγώ". Μια που η αριστερά και οι αριστεροί, ότι και να γίνει με τον όρο, θα παραμείνουν πάντα οι ουμανιστές του σήμερα και του αύριο.

Νίκος Σαλτερής